

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Olasz, görög, vagy palesztinai

Ilyenkor a nagyünnepek előtti időkben a triezsti gyors harmadosztályu kocsiából (sőt sokszor az első osztályból is) „zsidós” kinézésű urak érkeznek a volt osztrák, most olasz kikötőváros pályaudvarára. Az egyik jön Kassáról, a másik meg valamelyik erdélyi városból érkezik. De jönnek Varsóból is, meg Lembergől is. Budapest sem marad el. Ezek kimondottan „alkalmi” kereskedők, akik között még nincsen sehol sem 80 vagy 20%. Ebben a „szakmában” még 100%-os a zsidó „szupremáció”. Eszrogkereskedők ezek. De emellett még nem csupán vallási szempontból „konzervatívok” ezek az urak, hanem kereskedelmi szempontból is. Ők, meg elődeik is, olasz és görög árut vettek, így nem térnek át máshonnan eredő „arucikkre”. Azt hisszük, őket még a legújabb zsidóellenes rendeletek sem alterálják, ők még ennek árán is olasz árut vesznek, meg görögöt. Holott talán lehetne helyettük palesztinait vásárolni.

A zsidó közönségnek erélyesen bojkotálni kellene minden, nem palesztinai származású eszrogot. Lirákat fizetni, meg drachmát, amikor a palesztinai zsidóság vérevel és verejtékével öntözi a szent célokat szolgáló gyümölcsöt? Ez zsidótlan és a híres zsidó szolidaritásnak nyomát sem látjuk. Talán nem követünk el bűnt, ha „bűn”-nek nevezzük azt, amikor valaki a mai időkben nem palesztinai eszrogot vásárol. Bűn a zsidó közösséggel szemben! És ha a szentföldi eszrog olykor nem is olyan szép, mint az idegen származású, maga az Uristen és a Tóra, a Szentföld gyümölcsét emeli ki és már a „Chaszam Szófer” hangsúlyozta, hogy a szentföldi eszrog, ha nem is olyan tetszetős idelel, mindenképpen tetszetős odafönn a Teremtő előtt...

Rémregény és jegyzőkönyv

Egy palesztinai kolónián a következő történet: A kolónia körül segédrendőri uniformisba öltözött terroristák ólálkodtak, majd szobába elegyedtek a kolónia lakóival. Így kémlélték ki, hogy mennyire védtelenek és éjnek idején megtámadták őket. A sötétség leple alatt pedig összeszedték a drága kis zsidó gyermekeket és elakarták őket rabolni. Amikor pedig tüzelni akartak a felriasztott kolonisták, az arab banditák a gyermekeket tartották maguk elé védőpajzsként. A zsidó szülők elkeseredése olyan nagy volt, hogy ráordítottak az arabokra, hogy akkor is löni fognak, ha gyermekeik élete ezzel veszélybe kerül. És mintha csoda történt volna, az arabok letették a gyerekeket és elszaladtak. Az éj sötétjében széjjelszaladt kis gyerekek pedig mindenfelől, az istállóból, az ágyak alól, kiáltották vékony cérnahangon: „anyukám, én élek!” Ez játszódott le néhány nappal ezelőtt Palesztinában egy kolónián. Megtörtént rémregény.

Most pedig lássuk, mi az a bizonyos „jegyzőkönyv”? A Zsidó Nemzeti Szövetség temes-

KIRÁLYI SZAVAK:

„Egyetlen gondolatom van: népem iránti végtelen szeretet; egyetlen vágyam van: Románia virágzása. Habozás nélkül haladok azon az uton, melyet Országomnak megfogadtam. A Haza megmenítése az egyetlen parancs, mely számomra, a lelki nyugtalanságoktól gyötört időben irányadó.

Az új alkotmány segítségével visszahelyeztem a népet jogai teljességébe s különösen pedig visszahelyeztem minden nép legszentebb jogába: az önmaga által való gondolkodás és az önmaga sorsáról döntés jogába”

vári vezetősége nemrég ülést tartott és ott lapunk egyik cikke nyomán jegyzőkönyvileg „megbélyegzett” egy cionista csoportot, mert az nem helyesel sok mindent, ami ma Palesztinában lejátszódik. Ki kell mondjuk végre: nem kell ahhoz okvetlenül revizionista-cionistának sem lenni valakinek, ha nem helyesli minden tekintetben a lagymatag mai cionista hivatalos politikát. Ki meri tagadni, hogy benn a cionista világszervezetben sem mindég érvényesülnek az univerzális zsidó elgondolások, hanem igen gyakran pártszempontok és zsidó felfogástól idegen világszemlélet és dialektika uralja az irányítást. Hol áll az írva, hogy a legjobb módszer az, amit az executive néhány tagja hirdet, pártérdekének hegemóniájáért? Ha segédrendőri uniformisba öltözött banditák rohannak meg békés zsidó kolóniát és amerikai gangszterek módjára, kid-nepper-i metó-

dusokkal dolgoznak, akkor nem lehet hirdetni a „simulékony és taktikus” megoldásokat. Nem lehet „emelkedett s békés nemzetközi elvekkel” harcolni primitív pusztai beduinokkal szemben, akik rabolni és gyilkolni akarnak. Kendőzni a valóságot? Ez nem a mi módszerünk! Csak nyiltan és őszintén. Csak semmi porhintés. Nekünk nincsenek mellétekinteteink, mert mi független cionista beállítottságú zsidó lap vagyunk. Csak az igazságot nézzük, mégha néha az kellemetlen is. A zsidó közönség mindent tud és mindent lát. Még azt is tudja, hol, mikor és kik akarják egy kissé félrevezetni. Nem lehet elkendőzni a palesztinai rémségeket és azt sem, hogy a hivatalos módszer sokszor csődöt mondott. Mi akkor is sikrasszallunk a céltudatos, bátor zsidó politikáért, ha a kritika hangjait is hangoztatják velünk szemben. Az igazság ugyanis győzni fog.

A Németországból olaszföldre menekült zsidóknak Svájc ad menedéket

Genf. Megérkeztek Svájc területére az első olasz-zsidó menekültek. Ezek régebben ausztriai zsidók voltak, akik az Anschluss után olasz földre menekültek és az olasz kormány legújabb rendelete értelmében, el kellett hagyniuk Itália területét. Genfben érkeztek egyelőre huszan, akik hála a menekültügyi hivatal rendelkezéseinek és kérésének, ideiglenes engedélyt kaptak a városban való tartózkodásra. Lépéseket tettek az irányban, hogy ezek a menekültek az Egyesült-Államok területére bevándorlási engedélyt kapjanak.

A Népszövetség legközelebbi ülészakán alapos megvitatás tárgyát fogja képezni, hogy ezeket a menekülteket mely államok fogadják be. Genfben megfelelő épületeket bérelnek a menekültek számára, mint azt már Bazelben is megtették, ahol a menekültek táborozni fognak. A zürichi kantonban is létesültek ilyen táborok. Rendőri ellenőrzés alatt állanak. Este tíz órakor otthon kell legyennek, napközben viszont mozgási szabadságuk van. Ezzel kapcsolatban közöljük, hogy a múlt héten több, mint ezer zsidó vándorolt ki Bécsből Palesztinába.

Az angol gyarmatügyi miniszter lapja, a „negev”-et a zsidó államnak akarja juttatni

London. A „News-Paper”, amely a munkáspárt lapja, cikket közöl Malcolm Macdonald legutóbbi palesztinai utjával kapcsolatban és sikra száll amellel, hogy Palesztina déli részét, az úgynevezett „negev”-et a zsidó államhoz csatolják. Kifejti még a cikkíró, hogy a zsidók nem azért fejtenek ki nagy tevékenységet Palesztinában, hogy ott bárkit is elnyomjanak, hanem egy

országot akarnak építeni olyan területen, amely senkié és ahol lépésről-lépésre kell meghódítani újra a szikes földet. Csak a zsidók tudnák a déli pusztaságot termékenyíteni, s ezzel maguknak építenének országot, de az arabságnak és az emberiségnek is nagy szolgálatokat tennének. Az angoloknak ezt minden erejükkel támogatni kell.

Elulban...

Szociográfiai pillanatsfelvételek egy hitközségi jótékonyági ügyosztályon

Az Elul hónap „szezon” jelent minden egyes hitközségnél. Két „szezon” idő van egy-egy hitközségnél. Pészach előtt, amikor a pászkát sütik és a nagyünnepek előtt, amikor imaszéket adnak el és az iskolaszezon is megindul. Azonkívül a jótékonyági ügyosztály is fokozottabb munkát végez. Ilyenkor kell felkeresni egy hitközséget, különösen azt a termet, ahol a „gemilesz cheszed”-et intézik, vagyis hétköznapi nyelven „jótékonyági ügyosztály”-t. Ez a szeizmográf, amely jelzi a hanyatló zsidó élet minden „kilengését”, amely — sajnos — mindég lefelé tendál. Plasztikus és kifejező adatokat itt lehet szerezni. És riporteri tulzásra sincsen szükség, amikor belátunk egy „ügyosztály” periszkopján keresztül a zsidó nyomor feneketlen mélységébe. Nem kell hangulatot adni, adódik az magától...

NUTI BÁCSI ...

Szegény Nuti bácsi, a Fabricilor uccán lakik, a katonavárosi melléküccán. Van szegénységi bizonyítványa, amit a város állított ki neki. De van hitközségi kartotéklapja is. Hetven éves Nuti bácsi, egykor magas kultuszadót fizetett. Most megroggyant térdekkel áll a hitközségi tisztviselő előtt. Szeméből patakokba folyik a könny.

— Mi baj van, Nuti bácsi?

— Nem lehet megélni... nem lehet megélni...

Megmondja zsidó nevét, meg polgári nevét is. Kap ötven leit. De mit ér ez? Sokszor kapott már, de mi ez az ötven lei, amikor Nuti bácsi nem keres egy banit sem. Őreg is, meg zsidó is. Rongyos szegény, inge helyén papírlap van.

OSZTRÁK EMIGRÁNS

Ujabb szin. Szerény ember áll az asztal előtt. Burgenlandi zsidó. Átszökött a határon. Már volt egyszer itten. Kapott pénzt, hogy tovább utazzon, de valamilyen oknál fogva nem tudott tovább utazni. Visszajött. Most megy Konstanza felé. Kap jegyet, amit megválnak neki. Onnan Görögországba megy, hogy onnan továbbmenjen Palesztina felé. Vele van felesége is. Egy a sok közül.

Ilyen naponta jelentkezik hol Németor-

szágból, hol Bécsből, hol Burgenlandból. És mindegyik kap, sokszor három, vagy ötszáz leit is. Van, aki kevesebbet. Személytől és körülményektől függ. Legutóbb egy egyetemi tanár jelentkezett — amint a hitközség fő-tisztviselője mondja. Ment Konstantinápoly felé. De meg kellett álljon, mert nem bírta tovább.

VISSZA A HELYI NYOMORHOZ ...

Őreg, fonnyadt asszony, kendővel nyaka körül. Riadt-szemű síró teremtés. Nyolcvan esztendő, varrásból él — ha kap munkát. De nem kap. Kisegítik néhány lejjel. Állandó „kuncsaft”.

De alig megy ki, jelentkezik egy ismert volt kereskedő. Nagy üzlete volt néhány évvel ezelőtt. Most idejutott kopott ruhában. Lát-szik rajta, hogy rettentően küzd magával. Nagyrészt a rokonok támogatják. De nem is pénzt akar. Munkát, kenyeret. Általában sok „jölöltözött” ember jár most a jótékonyági ügyosztályon. Kivénült emberek, akik valamikor a társadalmi létra magasabb fokán állot-tak.

A nyomor kétségbeejtő. A hitközség százezreket ad ki évente és még így is min-

den kevés. Ha duplája volna, az sem lenne elegendő. Az adófizetők teherbíró képessége csökken, a gazdagok azt hiszik, hogy csak a német és osztrák zsidókat éri baleset, ők biztosítva vannak a jövőre — ők nem adnak... Pedig nagyon kellene, mert kiált, ordít a nyomor.

Már Elul hónap van, talán az elkövetke-zendő nagy ünnepek előtt megnyílnak in-kább a zsidó zsebek... mert hiszen a nyomor — sajnos, — nem csökken.

A comisia interimare kinevezése a kolozsvári hitközségben

Megirtuk a „Népünk” legutóbbi számá-ban, hogy a kolozsvári ortodox hitközségben válság tört ki, amelyet egy csoport úgy vélt megoldani, hogy comisia interimare kineve-zését szorgalmazta az illetékes hatóságoknál. Az ügygel kapcsolatos felfogásunkat már a múlt számunkban kifejtettük és mély aggo-dalommal tölt el bennünket és minden igaz zsidót a nagy hitközség további sorsa.

Lapunk igen fontosnak tartotta és tartja ma is a kérdést, mivel nem közömbös az az erdélyi zsidóság szempontjából, hogy béke van-e, vagy nincs az ország rész centrumában lakó vallásos zsidóság körében. Épen ezért lapunk főszerkesztője személyesen látogatott el Kolozsvárra, s hogyha lehet, egyengetni igyekszik a békés megengedés útját. Sajnos, ekkor már a comisia interimare kinevezésé-nek ténye megtörtént, legfeljebb bizonyos ad-minisztrációs okok késleltették annak lekéz-besítését.

A szituáció ma a következő: Szembenáll egymással a hitközség értékes elemeiből álló két frakció. Mind a kettőért kár volna, ha visszabonulnának a hitközség aktív vezetése-től, mivel értéket képviselnek úgy az orto-doxia, mint általános zsidó szempontból is. A helyzet azonban olyannyira el van mérge-sedve, hogy a különböző intervenciók egye-sek makacs ellentállásán megtörnek, mert míg egyik oldalon a comisia interimare kineve-zését azért tartották szükségesnek, hogy a rövi-desen megtartandó választásnál egy új veze-tőség útját egyengessék, másrészt a jelenlegi vezetés presztizs kérdést csinált belőle, hogy csakis a hatósági beavatkozás befejezett té-nye kényszerítheti őket a távozásra, mivel ott-létük minden tekintetben teljesen legális. Né-zetük szerint a hitközség bizalmának megnyi-latkozása volt a jelenlegi rezsim megteremté-sének kiindulópontja. Bárhogy is alakulnának az események annyit ma már kétségtelenül

meg lehet állapítani, hogy mindkét részen az az óhaj nyilatkozott meg, hogy a comisia in-terimare csak rövid életű átmeneti jellegű le-het, amely a szembenálló erők választás ut-ján való kijelölését van hivatva eldönteni.

A választás kétségtelenül nagyon izgal-mas lesz, mivel mindkét egymással szemben-álló frakció már most óriási propaganda-ap-parátussal indul neki a küzdelemnek. Sajnos, be kell valljuk, hogy nem annyira elbi, mint inkább személyi ellentétek robbantották ki ezt a válságot, amelynek legjobban az a rossz-indulatu csoport örövend, amely eddig is ajk-biggyesztéssel mutatott rá az áskénáz ortodo-xia erőtlenségére. Kétségtelen, hogy ez a harc újabb vérvesztéssel jelent az erdélyi áske-náz ortodoxia szempontjából, mert bármelyik fél kerül ki győztesen, a kolozsvári hitközség, valamint az erdélyi áskénáz velleitáru orto-doxia sokat veszít erejéből. És azok, akik sokszor igyekeztek megtorpedózni ezt a hit-községet, mondhatják: inter dous litigantes tercium gaudet.

Egyetlen reménység az, hogy a választási küzdelmeket megelőző harcokban mégül is az ellenfelek jobb belátásra fognak jutni és több megértéssel fognak közeledni egymás-hoz, hogy a magasabb célkitűzések érdekében az igazán nagyszerű fejlődésnek induló hit-község felvirágzásában egymásra találjanak. Az eddigi békekísérletek is csak ennek a je-gyében tudtak elérni eredményt, de nem tud-ták megakadályozni azt, hogy az egymással szembenálló frakciók ne akarják az egymás-sal szembeni „fülényük” érdekében kimutatni „erejükét.”

Lapzártáig a comisia interimare kineve-zése nem jutott tovább a közigazgatási ha-tóságokhoz és reméljük, hogy az utolsó pilla-natban mégis csak helyreáll az annyira óhaj-tott béke a cluj-i ort. hitközségben.

Iskola szezonra óriási választékban

Gyermek harisnyák
Gyermek svetterek
Fiu és leányka kötött ruhák
Zsebkendők
Reform nadrágok

és minden kötöttáru
szenzációs olcsón a

LONDON kötődében

Minden teoria megbukik

Sokszor azzal vigasztalták magukat a hiszékenyek, hogy azért nem szeretik a „polisi zsidót”, mert szakállas-pájeszos, idegen idiomákat használ, mert fokhagymát eszik és Talmudot tanul. Ellenben! Igen, ezzel szemben a német zsidó kölnivizes, szépen beszél németül, kalapnélkül eszik, nagyon illedelmes. Tehát a konkluzió: A galiciát nem szeretik, a németet meg igen. Az a zsidó tudományokban buvárokodik, ez pedig jórészt doktor. És amilyen finom a német zsidó, még finomabb az olasz. Az meg pláne! Így vélekedtek a pesti köruti kávéházak zsidó szakértői, meg sok más területén ennek a vén Európának.

Ez volt a teoria. És mi lett a gyakorlat? A gyakorlat azt mutatja, hogy legjobban a „finom” zsidókat üldözik. A németet, a magyart, meg legujabban az olaszt.

Erről külön kell írni, a legnagyobb megdöbbenés hangján. Az olasz zsidó volt a világ legasszimiláltabb zsidója. Belsőülött, régi, kulturált: „asszimiláns” szemmel nézve pedig, kifogástalan. S most, mint derült égből a villám, úgy csap le rájuk Mussolini új törvénye, a zsidótörvény. Az 1919 január 1. óta olasz állampolgárságot nyert zsidók elvesztették állampolgársági jogukat és hat hónapon belül ki kell vándoroljanak. — Ugyanezek a rendelkezések mérvadó az olasz gyarmatokra is. Olyan szigorú és anynyira „fajvédő” ez a törvény, hogy még azokat sem vonja ki ebből, akik közben keresztény hitre tértek. A határozat, amit a minisztertanács hoztak, arra is vonatkozik, hogy egyetlen zsidó sem telepedhet le mostantól kezdve olasz területen. Néprajzi tanácsot is létesítettek, amelynek feladata, hogy a fajvédelmi intézkedéseket tökéletesítse.

Ugy a középiskolákból, mint az egyetemokről kitiltják a zsidó ifjúságot és elzárják előlük az összes pályákat.

Ide jutott az olasz zsidóság. Meg kell említsük azt is, hogy 16 tábornokot és 400

Minden zik dohányzik...

a cigarettafüst pedig nyomait hagyja a fogakon. Mi sem könnyebb, mint azokat eltávolítani NIVEA-fogpaszta kiméletesen csillogó fehérre tisztítja a fogakat: NIVEA-szájviz üdit és kellemes leheletet ad.

Kapható habzó- és nem-habzó fográszta.

egyetemi tanárt nyugdíjaztak, vagy bocsátottak el a fajvédelem érdekében. Ide jutott tehát az olasz zsidóság. Ártatlanul, minden

ok és indok nélkül. Vajjon mit fog ehhez szólni az asszimiláció teóriája? Csödöt mondott.

Al chét...

Egy rabbi önvallomása, Elul napjában

Uram, Teremtőm, bűnös, esendő lélek vagyok én. Hosszu évek óta itt ülök szerényen kis hitközségemben, elégedek községem által hozzájutott kis jövedelmemből és azt hittem, hogy soha nem fogok már eljutni a földi élet hívságos dolgaihoz. Így folytak napjaim, a könyv és templom között, szerény családi otthonomban, a Tannak szentelvény minden percemet, amikor jött a rossz szellem, amely mindig ott settenkedik azok körül, akik az Urnak szentelik életüket.

Al chét... nagy az én bűnöm, nem tudom, lehet-e erre valaha is abszolúció? Ugy kezdődött Uram Teremtőm, hogy a nyár elején, amikor azok a nagy melegek jöttek, fájni kezdett a fejem. A sok üléstől, a sok tanulástól, talán a sok-sok zsidó nyomorúságtól... nem tudom... de fájni kezdett a fejem, meg a gyomromban is erős nyomást éreztem. Egyszóval beteg voltam... al chét...

Egy ilyen tikkadt, keserves nyári napon, amikor körülöttem csend honolt és híveim dolgaik után lohottak, behívtam feleségemet, a Chanel, akit nagyon szeretek és aki nagyon okos asszony és előadtam neki a tervemet. Hiába, romlik a szervezet, öregszik az ember és szükségem van egy kis pihenésre. Jó volna, ha elmennék egy erdélyi kis fürdőhelyre, Pihenni is kellene, hiszen tíz év óta

semerre se jártam, legfeljebb, ha a Központi Iroda üléseire utazgattam, de azok nem voltak a pihenés órái...

Feleségem szegény, előbb riadtan nézett rám, mint aki nem érti a dolgot. Tudtam, mit forgal a fejében. Hát van nekünk pénzünk az ilyen luxusra? Jó, jó, tudjuk, hogy sokan járnak, főleg a rabbi kollégák pihenni, nyaralgatni, de mi nem élünk ilyen rózsás anyagi körülmények között. Kiment a szobából, anélkül, hogy válaszolt volna a kérdéseimre. De rövid időn belül visszajött és felvidult arccal mondotta:

— Igazad van, egy főrabbinak menni kell nyaralni.

— Itt senkisek vesz észre, itt a sok amhoorec között nem tudod kibeszélni magad, vannak neked kérdéseid, problémáid, ott vannak okos emberek, akik járatosak a Tanban és legalább összekeverülnek olyan emberekkel, akikből örömmel lehet. — Vannak még Erdélyben nyaraló balbatimok, akikkel lehet egy kicsit vitatkozni, megismerkedhetsz hitközségi elnökökkel, gabbekkel, s ki tudja, milyen haszna lehet még egy ilyen nyaralásnak? Talán egy megüresedett rabbiállásba csöppenhetsz, amely nagyobb disz volna tudásodnak, mint a mostani. Ki tudja, mit jelenthet egy ilyen fürdőzés? Azt látjuk, hogy minden rabbi elmegy: miért ne mehetnél Te is... tehát abban maradunk, hogy meggyünk...

Nyugtalan éjszakám volt, a gyomrom fájt, fe-

jem zugott és főleg azért, mert ha a teroben meg is egyeztünk, de baj volt az anyagi fedezettel.

Al chét... Uram Teremtőm... esendő testem parancsolgatott a szférákba vágyó lelkenek és Chanével, drága feleségemmel számolgatni kezdtünk. Legjobb lesz, ha szólok a híveknek: Van egy hívem, különben a legagresszívabb zsidó a községben, de lelkesedik értem. Szóltam neki, azt mondotta, hogy menjek a hitközségi elnökhöz. Erre még jobban fájni kezdett a fejem és még jobban kavardott a gyomrom. Az egy „pose”, az nem szeret engem, sohasem szeretett, most menjek azzal hozzá, hogy nyaralni szeretnék? ... Nem megyek. De jók a hívek és három nap múlva, az az „ázesz” hívem eljött lakásomra és kezembe nyomott egy kis pénzt. Összeadták, azzal a céllal, hogy rabbi-juk, — már mint én — elnehessek. Kalkulálni kezdtünk Chanével, drága feleségemmel és kiderült, hogy ez az összeg alig több, mint az utiköltség. Mégis el kell menni, az utazáshoz pénz kell. Ujra álmátlan éjszaka következett, de reggelre vígan ébredtem. Megvan! Porosodik valahol egy régi-régi Széferóra, amit még nagyapámtól, nyugodjék békében — örököltem. Van ugyan egy kis hibája, a „daled” betű kettészakadt, de mikor elővettem és megkérdeztem egy gyereket, hogy ugy-e fiacskám, ez egy „daled”, akkor a gyerek igennel válaszolt és így nem volt többé hiba ebben a drága szent tekercsben. Ezután áruba bocsájtottam és volt már nézem...

Ez löbb mint tragédia!

Egy elterjedt budapesti zsidó hetilapban olvassuk a következő hirdetést:

— „Mint a zsidótörvény áldozata, kérem önöket, engedjék meg, hogy bejelentsem, hogy állásomat a mai napon elvesztettem. Minden további nélkül adta ezt tudomásomra főnököm és most feleségemmel és kislányommal fillér nélkül, egy szörnyű sorsnak nézünk elébe. Szakmám a vástechnika és fűszerkereskedelem, ez azonban nem akadályoz abban, hogy bármily más foglalkozást ne fogadnék el, hogy el ne pusztuljak családommal együtt nyomorultul. Kérem a szerkesztőségét, vegyen engem előjegyzésbe és legközelebb befutó állásra. Nem félek semmitől, bármit vállalok, még a legkisebb fészekbe is elmegyek, hogy a családomat a nyomortól megmentsem. Maradok nyomorult sorban és könnyező szemekkel, teljes tisztelettel: Grünau Miksa. Baja, Gróf Bethlén Gábor-utca 3”.

Csak azért irunk pontos címet és nevet, hogy olvasóink lássák, hogy nem „újságírói fantázia”, hanem könnyes, véres valóság.

Aminthogy nem „kitalált dolog” az sem, hogy Somogyi Márk budapesti lakos ezt írja többek között:

„— Tönkrement textilkereskedő vagyok, negyvenöt éves, dolgozni szerető ember és garantálom, hogy házfelügyelői állásban is megfelelnek, minden fizikai és szellemi munkát vállalok”.

Szegény Somogyi Márk, még házmester is lenne, bár önálló textilkereskedő volt, csak jusson egy szerény kis álláshoz.

De írhatnánk még sokat és sokról. Milyen tragikus annak a Székely Jánosnak levele, aki Izabella-ut 72 alatt lakik, textilvénnök a foglalkozása és gyára elküldte. Eddig 75 pengőt keresett, tartotta anyját, nagymamáját. Azt írja, hogy nincs pályája tulszólva, nagyrészt külföldiek az illetők, de neki el kellett hagyni állását, mert zsidó.

Ilyen tragédiák játszódnak le ezerszámra Magyarországon, amiről tudnak és nem tudnak. Névtelen emberek borzalmas egyéni összeomlásai, akik nem azért szenvednek és omlik össze bennük minden, mert ta-

lán lusták, hanyagok lettek volna. Csak azért, — mert anyjuk, mint zsidót hozta őket erre a komisz, kegyetlen világra.

Amikor keresztény előkelőségek dolgoznak a zsidó gyermekekért

Olyan vigasztalan, olyan keserű híreket olvasunk nap mint nap a zsidó megalázásokról, a zsidók semmibevevéséről, hogy kétszeresen jólesik az, amit az angol lapok írnak. Londonban zsidó művészek munkáiból kiállítást terveznek. A hatalmas kiállítás jövendelméből zsidó gyermeksegélyzőalapot létesítenek. Ugy vélünk, amikor eddig olvastuk a hírt, hogy ezt a szervezést zsidók végzik. De kelemesen csalódunk, amikor a továbbiakban azt olvassuk, hogy a szervezés munkájában még a zsidóknak segítségét sem kérték. Viszont a védnökök, szervezők és támogatók között ott látjuk: a canterbury érseket, Hinsley katolikus bitoros érsek, Atholl hercegnő, Lady Diana Cooper, az oxfordi grófné, Lady Asquith, a yorki érsek, az ely-i, southwark-i, rochester-i és chelmsfordi püspökök, a mestminsteri apátság dékánja, Sir Harry Fyford, London főpolgármestere, Sir Ronald Storrs, Sir Artur Stanley, Artur Hendersohn, meg még Ujzeland kormányzója és még számos nem zsidó világi és egyházi méltóság.

Itt tartunk hát Londonban. Mosley feketeingeséről nem hallani már. A józan és egészséges angol közvélemény hamar kidobta magából ezeket a beteg és mérgező anyagokat, amelyek az angol társadalmat is megakarták mételtyezni. Ma olyan tisztán látnak előkelő keresztény egyházi körök is, hogy kiállítást akarnak rendezni a zsidó gyermekek javára. Mi sokszor rosszaljuk és elítéljük az angolok palesztinai politikáját, de objektíve megállapítjuk, hogy a mai zürzavaros és zsidógyűlölő világban nem csupán a La-Manche csatorna választja el Európától a brit szigetországot, hanem legalább „időben” is annyi, mint amennyi a legsötétebb középkortól a mai korig terjed. Németországban

keresztény vitézekenél primitivebb kínzó eszközökkel harcolnak ellenünk, míg Angliában együttéreznek — legalább a zsidó gyermekekkel.

Kerülni minden feltűnést

Néhány sorsral lejjebb egy felhívást közlünk kivonatolva magyarul, amely németül jelent meg a berlini „Jüdisches Gemeinde Blatt” ezévi májusi számában. A felhívás nem tartalmaz semmi újat. Rabbik és előrelátó „világi” emberek már akkor hirdették ezt, amikor a zsidóság világszerte az egyenjogúsítás langyos és jóleső vizében lubickolt, amikor nem gondolt semmi olyanra, ami — sajnos — oly tragikusan bekövetkezett. Azt hirdették jámboréletű rabbik, hogy éljen a zsidóság befelé, ne legyen hangos és ne töltse meg a mulatóhelyeket és szórakozó helyeket. Hirdették ezt szöszékről és a sajtóban nap, mint nap, de kevés volt a foganatja. Tartozunk az igazságnak vele, ha megmondjuk, hogy akkor sem volna kisebb a zsidógyűlölet, ha véletlenül egyetlen zsidó se tette volna belátást egy kávéházba, vagy más szórakozóhelyre. Mert a vallásos zsidót gyűlölik, mert „gettót” csinált magaköré. Nem jár a keresztény társadalommal egy helyre, ezzel „lenézi” őket és önmaga szeparálja magát. Ha azonban velük jár, együtt mulat, együtt eszik velük, ha nem kaftánt, hanem szmokingot huz — az talán még rosszabb.

Ez a Heinrich Stahl berlini hitközségi elnök aláírásával ellátott felhívás azt mondja, hogy komolyan kéri a német főváros zsidóságát, ha bárhol megjelenik, viselkedjen szerényen és nagyon csendesén. Még olyan helyekre is érvényes ez a kérés, ahol a zsidók egymásközött vannak. Kéri arra is őket, hogy a nyilvános helyeken való tartózkodást a legszükségesebb időre redukálják (szóval az étkezés, vagy frissítőnek elfogyasztása után azonnal menjenek haza.) Már azért is tegyenek így, mert egy ember hibájáért az egész zsidóságot felelőssé teszik. Végül minden zsidó férfi és nő belátására apellál.

Ez volna még a legkevésbé tragikus a német zsidóság jelenlegi helyzetében. Csak azért közöljük le, hogy mi is szövegezzük meg. Amit muszáj megtenni Berlinben, azt tegyék mi meg magunk itt jószántunkból.

Al chét... al chét... nagy az én bünöm, mert ezt a pénzt is kevésnek találtuk és mégis el kellett menjek a pose-hoz, a rasekolhoz, hogy zsráljon egy páltól. Nagyon ridegen fogadott, ahogy már a rabbikat szokták a hitközségi elnökök fogadni, de amikor eseteltem előtte fájo fejemet és — tőle is szokott — emelygő gyomromat, nagynehezen a felét zsrálta a kért összegnek. De amikor hazamentem és újra számolgatni kezdtünk, kiderült, hogy talán szükösen három-négy hétre elég a pénz.

Al chét... al chét... elindultunk a fürdőre drága feleségemmel, utiböröndömbe elvittem feljegyzéseimet és már előre dörszöltem kezeimet, amiért majd ott a fürdőhelyen kiváló emberekkel megtárgyalom azokat a kérdés-feleleteket (sajluth-tsvukat), amelyek évek folyamán felgyülemltek bennem. Odaérkeztem és első dolgom volt, hogy érdeklődjem, vajjon vannak-e itt hozzámilló emberek? Nagyon örvendtem, amikor hallottam, hogy nagyon rendes emberek nyaralnak itt, családjaikkal együtt. Amikor először végigmentem a sétányon, egy furcsa figurát láttam magam előtt. Színes nadrág volt rajta, cigaretta a szájában és mért ilyet sohasem láttam még, megkérdeztem Chaimot, régi hívemet, aki velem volt, hogy férfi-e, aki elment, vagy nő? Nagy lett az én megdöbbenésem, amikor elmondották, hogy nő volt szegény, még-hozzá egy nagyváros alelnökének leánya... aki egy új örület szerint öltözködik, nadrágot vesz fel, amit pizsmánának csufolnak. Ezért nem akartam én jönni ide... de megnyugodtam egy kissé, amikor benéztem a kis cukrászda ablakán, s láttam, hogy egy pájeszos kis bocherli sakkot játszik. De amikor láttam, hogy egy „sédec”-cel játszik, újra szo-

moru lettem, különösen mert két lány is ott ült velük. Megtudtam, hogy ez a rendes kis bocherli valóban jó gyerek és nem tudja, hogy a „sédec” azért sakkozik vele, mert két leánytestvérének udvarol és ezt használja fel csalétkül. Különben egy híres erdélyi chasszid család gyermekei, akik itt nyaralnak. A fiúval sakkoznak, a leányoknak meg mattot adnak... jaj, nehéz lett a szívem és fájni kezdett a gyomrom... micsoda Szodoma egy ilyen nyaralóhely... De nem baj, — gondoltam — majd a kollégák fogják örömet szerezni nekem.

Megkérdeztem, hogy vannak-e itt kollégák? De mennyire vannak, — volt a válasz, itt van vagy tíz rabbi, közöttük gaonok is, Izrael fénylő koronái... hol lehet őket találni? Ebédnél a vendéglőben. Otthon utána néztem a „sajtek”-nak, amit kérdezni fogok és felkészültem a nagy találkozásra. Be is mentem a vendéglőbe, hát ott látom az egyik „gaon”-t, amint éppen két levest rendel, mert egy kevés neki. Nem lát, nem hall, mert az evés „micvéjének” mámorába esett. A másik „gaon” pedig szemrehányást tesz a kiszolgáló kisaszonynak, hogy miért hoz ilyen kicsi libaporciót, amikor a drága pénzért több jár neki... Ilyen „döntések” és ilyen „kérdések” voltak a főtema... pedig, hogy ne feledjem, nagyon közel voltunk a „meilég”-hez, talán már benne is voltunk...

Al chét... al chét... nagy az én bünöm, mert úgy gondoltam, hogy az evésnél nem, de majd ebéd után találkozom velük. Fel is kerestem a harmadik kollégát, akinek szobája előtt egy személyzeti ember kijelentette, hogy a „fölszítelendő ur 5 óráig mindég alszik”. Erre eljöttem ötkor, ak-

kor meg épen elment a feleségével, mert a promenádön zene szól...

Bevallom őszintén, a fejem fájása nem csökkent, a gyomrom még jobban kavardott, mint otthon... alig vártam már, hogy hazamehessek. De közben keserves és ámatlan éjszakáim voltak... mert ezek a fürdőhelyen látottak nem az én büneim voltak, de amikor ezt láttam, akkor rádöbentem, hogy én nagy büneimre is...

Kik is gyűjtötték össze a pénzt, hogy én nyaralhat mehessek? A fuvaros, akinek nyolc gyermeke van, mind tandíjmentes és régen tartozik a tejesembernek. Meg a tejes, akinek felesége tíz éve fekszik súlyos reumával és nem tudja elküldeni egy fürdőhelyre. Meg a kereskedő, akinek üres az üzlete, a korcsmáros, akitől elvették az italmérést, az elbocsátott tisztviselő, akinek butorát elárverezték, azok közül egyik sem tud elmenni nyaralni... de nekem összegyűjtötték a pénzt, hogy pihenjek.

Jaj, nagy az én bünöm... al chét... hazamegyek, Ribajnaj sel ajlom és elhatároztam, hogy levezeklem büneimet... elmegyek gyűjteni, hogy legyen a fuvarosnak tandíjra, a fejést kifizetni, a kereskedőnek legyen kis portékája, az elbocsátott tisztviselő meg a szegény balbosz elküldhesse halálosan beteg feleségét gyógykezelésnek. Nem megyek én el többé, az én kis patriámból, nem láttam én ott mást, csak „vallásos” zsidó asszonyokat pizsmában cigarettázni, a rendes choszed szülők leányait flörtölni, a rabbikat jól enni-inni, aludni és sétálni...

Al chét, al chét, nagy az én bünöm, Elul hónapban kérlek Teremtőm, bocsásd meg büneimet.
Irkochora rabbiia.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu 8
Telefon: 2440

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Napiár 5698

Péntek: Elul 13, szeptember 9.

Szombat: Elul 14, szeptember 10. 1-2.: שבת

Heti szidra: כי חצא

Heti haftora: רני עקרה

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6.20

gyertyagyújtás 6.42

Istentisztelet kezdete 6.59

Szombat befejezése 7.54

A sófár hangja!

Elul. Én barátomért és barátom érettem. Így is értelmezik bölcsseink az ELUL szó, be-tüinek jelentőségét.

Elul! A nyárutó hónap kezdetével, amikor a nap utolsó sugarait löveli az érlődő gyümölcsre, hogy dusabban, bőségesebben édesítse zamatját, — a hűvös hajnalok pirkadásával ébred a hithü zsidó, hogy előkészítse lelkét a nagy napok élményeire.

Elul: a felkészülés hónapja, Mózes, a szétört első törvénytáblák után égi parancsra újakat készített. Az új kőtáblák hasonmásai voltak az előbbieknél és égi kezek vésték beléjük az örökigazság törvényeit.

Elul első napján lépett Mózes az új táblákkal a Szinájhegy ormára és glória vonta körül a maga csodás fenségében. Negyven-napon és ugyanannyi éjen át időzött ott és amikor leereszkedett, csodás fényben tündökölt — mert az Urral beszélt.

Így mondja az Irás és ezért is avatták Elul napjait az egyéni megtisztulás időszakának. A reggeli ima után megszólal a sófár hangja, amely hangjaival felébreszti a szunynyadó érzéseket. Ezzel a kürtszóval vonult egykor a zsidó harcra a küzdelembe és ennek hangjai ösztökélték arra, hogy emberfeletti műveljen. S a sófár nem-csupán a fegyveres ellenség elleni harc kürtszava volt, hanem a belső indulatok hangtalan támadásainak leszerelésére is szolgál.

Valamikor régen... a sófár hangját mindenki megértette. A közösségérzet végtelen alkálóján minden zsidószív rezonált, ha zsidó baj, zsidó szenvedés szakadozott akkordjai jutottak el hozzá.

Én barátomért és barátom érettem — harsogta a sófárkürt riasztó szózata. Az igaz zsidó megértette és megérti ma is, a testvérei segítségére siet, hogy könnyeket száritson, fájdalmakat enyhítsen, hogy szenvedéseket szüntessen.

Sajnos — ma mind kevesebben vannak, akik megértik a sófár hangját. Hitközségeinkben egyenlenségek dülnek. Az új fel-növő generáció tehetsége nem állítható a nép szolgálatába, mert a papi állások is megszüntek hivatásnak lenni, melyeket csak valóban tudós, jámboréletű egyéniségek töltenek be. Kereskedelmi objektummá váltak, amelyeket örökölni, cseréberélni lehet. Van-nak „szellemi” vezetők, akik elfeledik a sófár

KATZ

Felöltő-, átmeneti kabát-, öltöny- és diákegyenruha

szövetet

kevés pénzért, legjobbat ad

POSZTOÁRUHAZ

Oradea, Avram Iancu ucca 1

hangját, csak a pénz csengésére reagálnak.

A zsidó tömeg pauperizálódik, a kereseti lehetőségek nap-nap után összezsugorodnak. A tegnapi magagazdja ma már másokra szorul. Ruhája még jődökből rendes, de arcán látszanak az áruló barázdák, szeme fénye fakul, hangja csendesebb...

A sófár hangjával együtt, mintha hallanánk külföldi zsidó testvéreink jajkiáltását, szentföldi testvéreink elcsukló, de azért elszánt felhördülését. Hol biztos a zsidó élet?

Mindenfelé könny és bánat. S aminek legbiztosabbnak kellene mutatkoznia a zsidó hitélet végvárában, a hitközségben is visszavonás, ellenét, gyűlölködés és testvérharc. Lelki és szellemi vezéreink nagyrésze még mindig nem akarja megérteni, hogy a hitközség nem csupán érettek van. Nem lehet a hitközség a funkcionáriusoknak csupán hűbértok, a hívek agyonterhelésével. Hanem szilárdan, nagyvonalúan, egységesen össze kell fogni azoknak fokozottabb kiépítő munkájának, mivel ezekre még nagyobb szükség lesz a jövőben, mint volt a múltban.

Tegyük magunkévá Elul magasztos értelmét „én barátomért és barátom érettem”, mert ezt harsogja a sófár hangja... L. I.

— **Eljegyzés.** Stein Lotty és Márk Ignátz Reteag, jegyesek. (M. k. é. h.)

— **Akko környékén új kibbuc létesült.** (Jeruzsálem). Harmincöt fiatalember szerda reggel kivonult Kirjat Chaimból, hogy a K. K. L.-nek 6000 dunamnyi területén új kolóniát alapítson. Akkotól három kilométernyire van ez az új kolónia, amelyet Ejn Bamiratz-nak hívnak. Maláriaveszélyes vidéken, arablakta környékkel. A chalucok hozzákezdtek a terület mocsarainak felszárításához és a telep megerősítéséhez. Drót-sövényeket, őrtornyot, első barakkokat állítottak fel és amikor készen lesznek az előkészítő munkálatokkal, akkor a szomszéd kolóniákról kivonulnak a chalucok és tovább fogják építeni az új kolóniát.

— **Nem tudják fenntartani a zsidóktól elvett üzemeiket.** A „Frankfurter Zeitung”, a „Ruhr und Rhein” című folyóirat nyomán azt a kérdést taglalja: vajjon a zsidóktól elvett iparvállalatokat zárják-e be, vagy vezessék-e tovább? A cikk kifejti, hogy egy zsidó vállalatnak a jó üzletmenete még nem biztosíték arra, hogy az új üzleti módszerekre, szállítókra és vevőkre átváltva, tovább is rentábilis marad. A tapasztalat szerint a plussz igen gyakran minusszá változott át és épen azért a gazdasági lap tanácsa szerint, a zsidóktól elvett vállalatokat egyszerűen be kell csukni.

— **Az amerikai kormány interveniált a Palesztinában lakó amerikai zsidók érdekében.** (Jeruzsálem). Az amerikai külügyi hivatal megbizta jeruzsálemi konzulját, hogy interveniáljon a palesztinai kormányhoz az irányban, hogy Gan Jabne narancsos erősebb őrizetéről gondoskodják, mivel a new-yorki Achuza szervezet 500.000 dollárt investált ebbe a narancsosba. A félmillió dolláron kívül, egyesek is sok pénzt investáltak. Eddig 23 segédrendőr volt a kolónián, akiket a kormány fizetett, de most visszahívták őket és csupán három maradt ott belőlük. Különben mindenkor ki van téve annak, hogy megtámadják. Négy támadást intéztek eddig ebben az évben a terroristák a kolónia ellen és legutóbb, augusztus 14-ikén is megtámadták, részben feldúlták Solomon Weit amerikai polgár házát és megfenyegették, hogy újra visszajöjnek. Augusztus 20-án újra vissza is jöttek és tökéletesen tönkretették a házát és környékét. Amikor segítségért mentek a rendőrséghez, nem adtak. Ekkor fordult az amerikai konzulhoz, aki továbbította a kérést Washingtonba.

Hol lehet elhelyezkedni?

Zsidók letelepülési és elhelyezkedési lehetőségei a külföldön és gyarmatokon című könyv Lei 35.— áron kapható minden könyvkereskedésben vagy Lei 40.— beküldése ellenében portómentesen szállítja a vezérképviselő PEN COMPANIE könyvkereskedés SATU-MARE, Piața Brătianu 13.

— **Eljegyzés.** Léb Cecilya Mezőszentmihály és Goldstein Ferenc Szeben, jegyesek. (M. k. é. h.)

— **Törökország százezer menekültet fog beengedni.** (Páris). A francia sajtó jelenti Konstantinápolyból, hogy a török kormány tárgyalást kezdett zsidó szervezetekkel, amelynek értelmében az alexandretti szandzsákban százezer zsidó letelepülne adna bevándorlási engedélyt.

— **Egy négyszázéves régi templom végveszélyben.** (Varsó). Byalisztok vajdaságban Czechanovska községben egy 400 éves zsinagóga van, amely sokat szenvedett a világháború alatt, mert számos lövés érte. Most a hitközség rendelkezést kapott a hatóságoktól, hogy amennyiben nem hozzák rendbe rövidesen a megrongált templomot, úgy elrendelik annak teljes lebontását. A hitközség annyira elszegényedett, hogy felhívást bocsájtott ki a lengyel és külföldi zsidósághoz, különösen az amerikaihoz, amelyben anyagi segítséget kérnek, hogy az értékes zsinagógát fenntarthassák.

Áthelyezem szeptember 15-től orthopád és divatcípő szalonomat D. Cantemir-uccáról

Parcul Traian 1. sz. alá

(Dr. Balláné kalapszalonnal mellet)

A közönség szives további támogatását kérem

Kohn István
orthopád és divatcípész

Ne dobja ki pénzét hiába,

mert

FARKAS ISTVÁN APOLLO DROGUERIA

őszii 10% engedményt vásárlásán 10% ad

RAVEL, COTY, HUDNUT, LUBIN, BOURJOIS, ROGER & GALLET áruk, alkohol és **gyógyszerkülönlegességek** kivételével.

APOLLO DROGUERIA B-dul Reg. Ferdinand. — Telefon: 14-65

A jezsuita atyák oltára, amely háromszáz év óta áll a régi zsinagógában

Ez a vidék telistele van emlékeivel a kornak, amelyet „harmincéves” háborúnak nevez a história. Egykor hatalmas várak kormos falai emelkednek meredek sziklák fokáról az ég felé. A svédok pusztították el őket. Itt harcoltak Gusztáv Adolf seregei és Wallenstein zsoldos katonái. Nekünk is van egy emlékünkharmincéves háború véres napjaiból. Egy oltár. Tarka színeivel, idegen ornamentikájával ott áll a hétszázéves köngiswari zsinagógában. De nem zsidó templom számára készült. Egy katolikus templomból került ide, mint ajándéka annak a tizennégy jezsuita páternek, akit kol-nidré északán a haláltól mentettek meg a köngiswari zsidók.

Marienburg. — Az idegen, aki beírja nevét a köngiswari templom vendékönyvébe, csodálkozik, ha áll meg egy idegenszerű oltár előtt.

Zsinagógákban nem látni ilyen oránhakaudest.

Ez a frigláda nem is a köngiswari zsidók temploma számára készült.

Majdnem a mennyezetig nyúlik.

Színei élénkek, tarkák. Citromsárga, égő vörös, füzöld, azurkék, arany, ezüst, világos lila színek váltakoznak a barokk-oltáron. Felül aranyos korona van: katolikus templomokban a szentek fejét ékesítik ilyen koronák. És a korona alatt három félkörből álló lyuk. Még ma is látni, hogy egykoron glóriával körülélt fej állott benne. Csavart oszlopok futnak az oránhakaudest két oldalán. Az oszlopok fejei külön virinben állanak, elkorhadtak az évszázadok során. Tarka színekben ékes virágok, fából faragva valamennyi, díszítik az oltárt. És mind a két oldalán fura alakú madarak. Sashoz hasonlítanak, de inkább lehetnek griffek. Vékony láncon az örökmécses lóg lefelé. Fent közepén kilyukasztott ezüstsív tarta. Olyan, aminőt csak katolikus templomokban látni.

TIZENNEGY PATERT A VESZTŐHELYRE
VISZNEK...

Hogyan került ide ez az oltár?

Imígyen meséli ezt el a legenda:

A harmincéves háború idején történt. Gyilkolták egymást a népek. A vallásuk miatt. Köngiswari a protestánsok tartották megszállva. A falu határában, egy kopár hegyen, — ezt ma is Galgenbergnek hívják — égették meg a papokat.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhoi Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

Ebben az időben hatalmas és tekintélyes volt a köngiswari zsidók gyülekezete.

Reb Jozsef Hoffmann volt a rasekol.

Tekintélyes kereskedő. A komptoárjában harminc irnok dolgozott. Hetven szekér állott az udvarán, ami megvan még ma is. Most a Metternich hercegek uradalmához tartozik.

Reb Jozsef Hoffmann két nappal jómkippur előtt megtudta, hogy tizennégy jezsuita pátert fogták el a katonák. A Galgenbergen zárták el őket. És az engesztelés szent ünnepén fogják kivégezni Isten szolgáit.

A zsidók összeültek. Elhatározták, hogy megmentik a katolikus papokat. Kol-nidré északán, féltizenegyor megszöktették őket. Valamennyit elvitték Reb Jozsef Hoffmann kocsiszinébe. Itt kocsisruhát adtak rájuk. Földigérő kék köpenyeg és sárgarójtos csizmát. Ez volt a Hoffmann kocsisainak az uniformisa. A környéken minden zsandár erről ismerte meg a szekereket, amelyek a Hoffmann portékájával jártak Bajorországba. A jezsuita páterek megindultak a szekerekkel a határ felé. Két órányira kezdődik Szászország, ahol a katolikusok voltak az urak... Elöl ment Reb Jozsef egy megbízható kocsis, ő mutatta az utat. És utána tizennégy páter...

A határon túl várták már őket a köngiswari igazi kocsisok, akik még nappal előre mentek. Elkísérték a papokat Nürnbergig, aztán visszahozták a szekereket. És a tizennégy páter meg volt mentve...

Pontosan harminchat esztendő múltával, ugyancsak kol-nidré napján jött meg az oltár, a haláltól megmentettek ajándéka megmentőiknek... Azóta áll itt a köngiswari zsinagógában...

IV. VENCEL BRONZ KANDELLABERJE

De van itt még valami, aminek párját nem találjuk zsidó templomokban. Egy bronzból kovácsolt, gyönyörű kandelaber. Bátor tekintetű lovag ül egy kitárt szárnyakkal repülő sas hátán...

IV. Vencel cseh király ajándékozta ezt a köngiswari zsidóknak.

Hogy miért és mikor?

Senkisé tudja...

De ott függ a templom közepén, szemben a Metternichék cimerevel.

A jobbkezének a hüvelykujja hiányzik. Ennek már tudják a históriáját. A köngiswari zsidók

megijedtek, amikor az ajándékot megkapták. Nem tudták: mitévők legyenek vele. Zsinagógában emberi alak nem kerülhet. Amde a király a templom számára küldte. Vissza nem adhatják. És kiokoskodta a rabbi, hogy a szobrot meg kell csonkítani. Akkor nem lesz emberi alakja... Így reszelték le titokban a jobbkez hüvelykujját.

Ott függ a csillár, a jezsuita atyák oltára mellett...

És hírül adja, hogy koronás királyok is halálra voltak a zsinagóga ájtatos hiveinek...

MÉRHETETLEN KINCSEK EGY ELHAGYOTT ZSINAGÓGABAN

Amde ezeken kívül sok-sok kincessel rendelkezik még a kicsinyke, elhagyott zsinagóga.

Üveg alatt függnek arannyal himzett szekerektakarók. Van közöttük egy, a báró Köngiswarter ajándéka, amelyért vagyont kínált a londoni Rotschild. A felső részén, a kapaureszon a gazdag himzések Salamon király templomának mindegyik berendezési tárgyát megmutatják nekünk. Látni az áldozati oltárt, a tizenkét törzs fejedelmét, a füstölőt, a szent sátor, a kohániták, a királyok koronáját, remek munka áll előttünk, olyan, aminek sehol sincsen párja. Egykoron drágakövekkel volt kirakva ez a terítő, a drágaköveknek már csak a helyük van meg. Gyönyörűek a tóratakarók is, az tán a drágaművi ékszerek. Ezek most páncélszekereken vannak az elnök lakásán. És a frigyszekereken van két tóra, aminek disze ugyanolyan élénk, mint az oltaré. Ilyen a stílje is.

Shokásban volt itt, hogy amikor az ujszülött először lép a zsinagógába, a szülők mappeszet ajándékoznak a hitközségnek. Keskeny szalagot, amivel a tóratekereszet átkötik. Ez szimbolizálja a gyermek frigyét a zsinagógával. Rengeteg mappesz van a templomban. Sok-sok százesztendősek.

És a zsinagóga kupolája maga is külön látványosság. Traverzek és oszlopok nélkül borul fölénk...

Hétszáz esztendő óta...

... Ezt a templomot nem szabad elpusztítani hagyni... Paál Jób.

— KÖNYVKIÁLLÍTÁS BUENOS-AYRESBEN. A vilnai tudományos intézet egy könyvkiállítást rendezett, amely felelőlte az argentin-zsidó kultúra minden egyes fázisát. A kiállítás terme a „Zsidó-Argentín” klubhelyiségben van és különböző osztályokra tagozódik. 1. Zsidó kolonizáció. 2. Levelek és kéziratok híres zsidó nagyságoktól. 3. Cionizmus. 4. Zsidó társadalmi intézmények. 5. Zsidó színház. 6. Iskolák és könyvtárak. 7. A Jiwo argentin megnyilatkozásai. 8. Zsidó munkásmozgalom. 9. A zsidóság szerepe az országos politikában. 10. A zsidó sajtó szerepe 50 éve, jiddis, héber, német, orosz és spanyol nyelven. 11. Zsidó irodalom 50 éves történelme. 12. Chilei osztály. A kiállítási katalógus 837 számból állott. Állandóan teli van látogatókkal és folyton újabbak jönnek. Öreg argentin kolonisták jönnek, napbarnított arccal és meghatóttan állanak meg, rég elfelejtett ujságok megsárgult lapjai előtt. Régi aláírások nyomán feléled emlékezetük. Santa Thoma, Entre Rios, Mosevil kolonisták emberei ezek. Maguk a legrégebb őslakók is meglepetten állapítják meg, hogy a legutóbb 50 évben 170 zsidó ujság jelent meg Argentínában. De csodálkoznak a zsidó könyvek százaian is, amelyek megjelentek a fél évszázad alatt.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsconi 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavamma szemben
Eszórengu erdélyi kongha

Batát is lezsidózza a német propaganda

A Bata gyárat, amely Zlinben néhány tízezernyi munkásnak ad kenyeret, nem kell bemutatnunk. Világszerte ismerik a Bata gyár készítményeit, amelyek közül a cipői a legkiválóbbak. Az ipari centralizáció és racionalizmus remekműve ez a zlini gyár, amelyet régóta kikezdett a német propaganda. Mivel is operálhat ez a német alaposítással és rosszul indulattal kezelt propaganda? „Bata — egy cseh zsidó”. Évek óta hirdetik ezt a német lapok. Előbb a konkurrensok hirdették ezt, később, mikor kiéleződött a cseh-német ellentét, akkor már hivatalos apparátussal is hirdették ezt a „kompromittáló” adatot. Most pedig ezekre a hírekre megjelent egy nyilatkozata J. A. Batának, amelyben kijelenti, hogy ősei is kivétel nélkül mind katolikusok és 1976-ig tudják visszavezetni családfájukat. Az egyházi anyakönyvek matrikuláiban ettől a naptól kezdve lehet őket megtalálni. Ami ebből bennünk érdekel, az a nyilatkozat további része.

— Nem szégyelném magam, ha történetesen zsidó is volnék és akkor is egyformán éreznék minden embertársammal szemben.

Az sem érdektelen, ahogy a továbbiakban mondja Bata: „Értésíteni fogom németországi ismerőseimet erről a hazugságkampányról és kíváncsi vagyok, hogy akad-e valaki még, a mai Németországban, akinek bátorsága lesz a hazugságok propagandája ellen felemelni tiltakozó szavát? Vagy ott már mindenkinek minden mindegy. Erről még tudatni fogom a világ közvéleményét...”

Eddig szól Bata nyilatkozata. Csak azért írtunk róla, mert jellemző a mai atmoszférára. Batát nem sajnáljuk, mert végeredményben tényleg nem zsidó és van néhány milliárdja is. Mit szólunk mi, akik zsidók vagyunk és hiányzanak a milliárdok is?...

— PALESZTINAI HIVATALI KÖZLEMÉNYEI.

A Jewish Agency szeptember havára 25 darab ifjúsági certifikátot bocsájt a romániai ifjúság rendelkezésére, akik tanulmányaikat a palesztinai mezőgazdasági iskolában óhajtják végezni. A kurzus két éves. A két év eltelté után ezen ifjak jogot nyernek ahhoz, hogy Erez Jisraelben letelepedhessenek. Ezen ifjúsági allijában 15-17 év közti ifjak vehetnek részt. Az iskolai taxák és ellátási díj havonta cca 5500 lei, ami két év alatt cca 150.000 leit tesz ki. A 25 allijából huszat a „Meier Sfeja” mezőgazdasági iskolába helyeznek el. Ez az iskola Sichron Jacob mellett fekszik és egyike a legmodernebb iskolának az országban. A husz helyből 12 fiu és nyolc leány részére van fenntartva. Továbbá öt leány a talpici mezőgazdasági iskolába lesz felvéve. Az érdeklődők jelentkezzenek a Zsidó Nemzeti Szövetség körzeti irodájában Timişoara, str. P. Grigorescu 1. II. emelet, naponta d. u. 5-6 óra között, ahol az iroda vezetősége a szükséges felvilágosításokat megadja. A felvétel iránti kérvények szeptember hó 5-ig terjesztendők fel az illetékes fórumokhoz. A felvételekhez szükséges kérdőívek az irodában állíthatnak ki.

— FÜZÖ ÉS MELLTARTÓ legújabb modellekben ROSENZWEIG R. leányánál, JUST-nénál szerezhetők be. Oradea, str. Ciorogariu 11. Főpostával szemben.

— FELHÍVÁS. Felhívjuk mindazokat, akik eddig a Mizrachi imaházában imádkoztak, valamint azokat, akik az ideai nagyünnepekre imaházunkban ülést bérelnének, hogy irodánkban, Piata Mihai Viteazul 11-a hivatalos órák alatt ezt bejelenteni szíveskedjenek. Kényelemlről, elsőrendű előimádkozókról már gondoskodva lett és így templom látogatóink a legjobban fogják magukat érezni. Mizrachi templomügyi bizottsága.

— A NAGYVÁRADI UJ CIONISTA SZERVEZET vasárnap délután kulturdelutánt tartott, amely iránt igen nagy érdeklődés nyilvánult meg. A királyhimnusz elénekzése után Averbuch Sámuel román nyelven, majd pedig utána Leitner Zoltán, a szervezet elnöke tartott megnyitó beszédet. Farkas Ferenc az új cionisták programjáról, majd pedig Vas Endre a szervezkedésről tartott érdekes beszámolót. Utánuk a Betár ifjúság héber dalokat adott elő, végül Leitner Zoltán megköszönve a nagy érdeklődést esetelte a világ zsidóságának szomorú szenvedéseit. A kulturdelutánon az Új Cionista szervezet igen sok új taggal gyarapodott.

— VÁLASZTÁS A NAGYVÁRADI ZEIRE AGUDÁBAN. Szeptember 4-én délután nagy érdeklődés mellett zajlott le a nagyváradi ifjúsági Agudában a tisztújító közgyűlés. A tisztikar a következőképpen alakult: Elnök: Just Mayer, alelnökök: Rézműves Juda és Rubinstein M., elnöki tanács tagjai: Schik Aron, Elek Mór, Gottlieb Ábrahám, titkár: Wiedman József, pénztáros: Blau Jakab és ellenőr Haasz Pinkász. Az új vezetőség széleskörű programot állított össze és tagszerzéssel, propaganda előadásokkal fogja az Aguda eszméjét a fiatalság körében terjeszteni.

— ÉVZÁRÓ VIZSGA A CLUJI „CHASAM SZOFER” JESIVÁBAN. Az erdélyi orth. zsidóság nagy érdeklődéssel kíséri a Glasner Akiba főrabbi által alapított jesiva működését. Országreszünk minden tájékról idejött az intézetbe felvett ifjak szigorú felügyelet alatt szorgalmasan tanulnak és a talmudtudásban előrehaladást tanusítanak. Hogy a bachurimok ne legyenek akadályozva abban, hogy minden idejüket a tóra tanulásának szentelhessek, az ügybuzgó kuratórium gondoskodik teljes ellátásukról. A Ros Chodes Elul második napján lefolyt vizsga talmudtudósok és érdeklődők jelenlétében kitünő eredményével tanúságot tett ezen jesiva hivataláról és tanúságot tett arról, hogy jó uton halad a kitűzött cél felé. A sikeres vizsgát Kidusim traktátus befejezése követte és a tradicionális „Szijum” ünnepség egy társasvacsorával egybekötve, mely alkalommal Glasner Juda rabbi, a főrabbinak a fia, ifju korát meghaladó felkészültséggel tartotta meg Charifuth és Magiduth droséját, mely hatást gyakorolva az összes jelenlévőkre. A tanítványok közül különösen kiváltak szorgalomban és előmenetelben: Blobstein Sámuel és Adolf, Giurgiu, jud. Mureş, Seltzer Aurél Osorheiu, jud. Bihor, Appel Lázár Toplița, Berger Jakab Zalau, Wieder Ábrahám Baia-Sprie, Hirsch József Sülemed. A vezetőség elismerésképpen 100-300 lej és könyv-prémiumokkal jutalmazta őket. A vacsora folyamán halachikus és agadisztikus előadást tartottak még az ifjak közül. Wertzberger Saul Borsá, Roth Miklós Catina és végül Wieder Ábrahám egyszerű és keresetlen szavak

ban köszönte meg az összes tanítványok nevében egy a szellemi, mint gazdasági vezetőknél az intézetben élvezett előnyöket és irántuk tanúsított szeretetet és áldozatkészséget és megígérte, hogy örökös hálájukkal fogják azt viszonzni. A szemeszterzáró ünnepély az ifjak vidám énekei közepette mindvégig lelkes hangulatban, a főrabbi ur és fia életével fejeződött be, hogy Chesvan havában ujult erővel kezdje meg hivatásának teljesítését.

— N. FUCHS ILA megkezdte ismét az angol nyelvtanítást. Str. Rimanóczy 12.

Aki a divatadit keretből kifélt, feltünővé lesz. Jóízű nő nem lehet feltünő. Eppen azért fordítson alakjára több gondot. Törekedjen a divatos formák és vonalak elérésére, különben ósdinak, elmaradottnak fog hatni, hanyag, gondozatlan természetével. Kezdetben viseljen könnyű, kényelmes fűzőt és rendeljen Havas Sárdomé fűzőspeciálistánál. (Nílgesz telep) aki előnyösen szolgálja ki és alakján meglepő változást idéz elő.

Minőségben árákban izlésben

SZÖVEI

különlegességeink vezetnek! Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóáruház

Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishidő)

PRIM
a fém-tisztító királya

Kelmefestést

Női ruhák, férfi öltönyök, trenckotok, átmeneti kabátok vegyi tisztítását szépen és olcsón vállalja

BORGOS

ORADEA, Színház oldal, Bazár-épület.

Patkányirtó Binicid 1 doboz 30 lei
Egérirtő Magus 1 doboz 10 lei
Svábbogárirtó doboz 12 lei és 20 lei
Kis Week-end gázfűző 30 lei

Stern Fierărie Centrală
Piața Mihai Viteazul 2. Telefon 21-92

Szülők figyelmébe!

Fériszabóságomat és uridivatüzletemet kibővítettem diákegyenruha- és gyermekruha osztállyal, hol úgy saját, mint hozott anyagból a legutányosabb áron szolgálom ki a mélyen tisztelt szülőket

HACKMAYER Fériszabóság és uridivatüzlet Bui Regele Ferdinand 4.

Szegő
írógép vállalat
Vezető:
MOCSÁRY
ORADEA, Bulv. Regele Ferdinand 13.
MERCEDES írógépek egyedüli képviselője
Telefon: 35-93
Gépek kölcsön kaphatók

Hétről-hétre

Lodz. Az antiszemita nyugtalanokodás alatt, egy uccai tumultusban megtámadtak egy öreg zsidóembert, mire Jichak Abraham Friedleb megvédeni igyekezett a szerencsétlenül. Közben késekkel őt is megsebesítették és a kórházban belhált sérüléseibe.

Lemberg. Otyna, Lemberg melletti városkában uccai tüntetések voltak, amikor is a 75 éves Zalman Bronstein-t súlyosan megsebesítették. Számosan könnyebben megsebesültek. A rendőrség letartóztatott számos huligánt.

Mährisch-Ostrau. Az itteni német állami gimnázium igazgatója, Hahn beadta lemondását, azzal indokolva, hogy a többi tanerővel együtt nem tud tovább együttműködni a német nyomás folytán.

Tel Aviv. Abraham Kotik 35 éves építőmunkást egy telavivi ház udvarán letartóztatták augusztus 22-én. Találtak egy koffert mellette, amelyben három revolver volt és 400 golyó, valamint dinamit. A főkörmányzó táviratilag jelentette a gyarmatiügyi miniszternek az esetet a következő távirati szöveggel: „Tegnap este a tel-avivi revizionista klubhelyiségben egy zsidót talált a rendőrség, akinek birtokában három pisztoly volt és sok munició.”

Berlin. A zsidó orvosoknak az orvosi gyakorlati való eltiltása a német hadsereg vezető körében rosszalást váltott ki. A német hadseregnek ugyanis 40 százalékkal kevesebb orvosa van, mint amennyire szükség lenne.

Páris. De La Roque, a francia fasiszta tűzkeresztesek vezére a napokban éles szavakban elítélte az antiszemita kilengéseket és az antiszemitizmust, mint világnézetet. Figyelmeztette híveit, hogy harcukban ne ragadják el magukat zsidó-ellenes jelzőszavaktól, mert ezzel eleve aláássák a tűzkeresztesek szervezetének érdekét és jövőjét.

Nagykálló. Áv hó 8-án távozott el hirtelen az élők sorából 76 éves korában R. Menachem Brody, a nagykálló hitközség köztisztviselője állott főrebija, aki fia volt Rabel Avrohom Brody nagyberezei főrabbinak. Még aznap délután temették el óriási részvét mellett, amelyen számos megható gyászbeszéd hangzott el.

Prága. A legújabb statisztikai kézikönyv szerint az 1938. évi nyári szemeszterben a csehszlovákiai egyetemeken 999 zsidó diák tanult, ami 602 százaléknak felel meg a többi tanuló diákok számához viszonyítva.

Miskolc. Magyarország legnagyobb egységes hitközsége a miskolci, ahol körülbelül 20.000 zsidó nem fogyaszt a vágatási tilalom folytán kóser marha- és borjűhust. Ezáltal 36.000 pengő gabellajövedelemtől esik el a hitközség. A környező kisebb városok és falvak még jobban érzik a gabellajövedelem hiányát. A nagyállatok ára 3 hónap alatt 37,5 százalékkal esett. A keresztény lakosságot is elégedetlenkedik a vágatási tilalom miatt, mert az árak folyton zuhannak.

New-York. A napokban ülésezik New-Yorkban a világfúszági konferencia, amelyen a Palesztina-kérdés is megvitásra kerül. A kisebbségi kérdés tárgyalása alatt arab és zsidó felszólalók a békés együttműködés mellett törtek lándzsát. Csak azt kérték az arabok, hogy a zsidók ne válijanak az angol imperializmus eszközévé.

Oltsón és től érkezhetsz
Herschkovits
orth. kóser pensiójában
BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7.)

— KÉT DIAKLANY vagy DIAK teljes ellátást kaphat lateiner családnál. Cim dr Harsányi Jenő ügyvéd, Oradea, Calea Victoriei 1.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

— **SVAJCI EMIGRÁNSOK.** (Bazel.) Lord Dunvannon Londonból Svájcba utazott, hogy a németországi menekült zsidók helyzetét tanulmányozza. Tanácskozást is folytatott ebben az ügyben dr Rothmund-al, aki a svájci rendőrség vezetője, valamint a svájci zsidó hitközségek szervezetének elnökével Selig Mayer-rel. Száz emigráns tovább utazását garantálták az amerikai zsidó szervezetek. Lord Dunvannon visszatért Londonba, hol a menekültügyi főbiztossal Sir Neill Malcolm-al is tárgyalt. Lord Dunvannon kijelentette a sajtó képviselői előtt, hogy a menekültek sorsának intézése sok nehézségbe ütközik. Tömeges kivándorlás teljesen lehetetlen, csak egyes esetek intézhetőek el. Helyesnek látja, hogy gyűjtőtáborokba gyűlnek össze az emigránsok, amíg továbbutazhatnak.

— **KIRSCH HERMANNÉ HALÁLA.** Súlyos csapás érte az oradeai Kirsch-családot. Meghalt Kirsch Hermanné, Rosinger Léni 71 éves korában. Az elhunyt férje mellett — aki a váradi hitközségnek nyugalmazott metszője — egy igaz zsidó családanya volt. Nagy családot nevelt fel igaz zsidó szellemben. De kivette részét az áldottlelkű asszony minden igaz zsidó jótékonyági akcióból is, háza nyitva volt mindig a szegények és szűkölködők előtt. Halálát porig sujtott férje, gyermekei: Kirsch Henrik, a váradi hitközség volt főjegyzője, Kirsch Mór (New-York), Kirsch Ernő és férjezett leányai Weinreb Mihályné, Müller Emilné, Heller Samuné, Rosner Izidorné, és Wallerstein Gyuláné, továbbá unokái, kiterjedt rokonsága gyászolja. A város zsidótársadalmának osztatlan szeretete kísérte a jólelkű és vallásos uriaszonyt utolsó útjára.

Kényelmes Pensió!
Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!
Gelbstein-nál, București
Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39
Olcsó és pontos kiszolgálás!

— **IDEIGLENESEN LEZÁRTÁK AZ ARGENTINIAI HATÁROKAT.** (Páris.) Az argentin kormány lezárta a bevándorlás elől az ország határait. Csak azok a bevándorlók szállhatnak partra, akik a rendelet megjelenése napján már uton voltak Argentína felé. A kormány által fenntartott bevándorlási hivatal bezárt. Október 1-től kezdve újra engedélyezik a bevándorlást, de csak a most elkészítendő tervezet alapján. Turistáknak ezentul is megengedik, hogy három hónapot tölthessenek az ország területén. Állítólag azért rendelték el ezt a zárlatot, hogy megkülönböztessék azokat, akik a régi rendelkezés alapján jöhetnek az országba, azoktól, akik az új rendelkezések értelmében szállhatnak partra.

— **A BELGA HATÁRON IS MEGERŐSÍTETTÉK AZ ELLENŐRZÉST.** — Brüsszel. — Amint a belga igazságügyminiszter közli, dacára a megerősített határőrzetnek, a keleti határon folyton újabb bevándorlás folyik. A belga kormány nem tűrheti, — írja a miniszterium — hogy, többen lépjenek át a határt, mint amennyire beleegezését adja. Ennek értelmében intézkedések történtek, hogy a határokon mindazokat visszaküldjék, akik a törvényes rendelkezés ellenére Belgiumba akarnak jutni.

EGY BÉCSI ZSIDÓ SÓHAJA.

Egy bécsi zsidó olvassa az újságban, hogy egy repülőgép lezuhant a magasból és a szerencsétleneknek hat halottja van. Így sóhajt fel:

— Ma-holnap olyan biztos lesz a levegőben repülni, mint a bécsi uccákon sétálni.

MINDEN ZSIDÓ „IZRAEL” LESZ.

Most, hogy Németországban minden zsidó „Israel” elnevezést neve mellé kell tegye, azt mondja egy zsidó:

— Bibliai kort élünk. Amikor Jákob Ézsauval verekedett, kapta az Israel nevet. Most, hogy mi is földözésben részesülünk, most ufra megkapjuk az „Israel” nevet...

KÉT SZOVIETGENERALIS BESZÉLGET.

— Tudod, hogy Voronoff nagy konkurenst kapott?

— Kiben?

— Stalinban. Hiszen nem engedi, hogy egyetlen orosz generális is megöregedjék...

KIVÉTELES ÁLLAPOT.

— Miért nem vezetik be Palesztinában a kivételes állapotot?

— Mert az ottani mai állapot a többi országokhoz képest amúgy is kivételes.

MIT KERESNEK PALESZTINÁBAN AZ ANGOL AEROPLANOK?

— Mit keresnek a katonai repülőgépek Palesztinában?

— A terrorléttelepeket. Nehogy oda katonai csapatok menjenek.

MIÉRT IMÁDKOZTAK AZ ANGOLOK A ZSIDÓSÁGÉRT?

Mint ismeretes, az angol püspökök pásztorlevelekben utasították híveiket, hogy a zsidóságért együtt imádkozzanak templomaikban a zsidóüldözések megszűnéséért.

— Miért kell az angoloknak a zsidókért imádkozni? — kérdi egy hitetlen yankee.

— Mert, ha a zsidók Jeruzsálemben a Kothel-Maravi-hoz (Nyugati fal) akarnak menni imádkozni, akkor mondhatják nekik, hogy ők már imádkoztak érettük — válaszol egy, az angolokban nem bízó zsidó.

MI A SZERELEM?

Két ember megismerkedik és három óráig beszélgetnek egymással. Három napig számolgatnak, három hétig bolondítják, három hónapig szeretik egymást. Három évig tűnnek egymásnak és harminc évig cibálják egymást.

GÖBBELS ÉS A RABBI.

Göbbels meglátogat egy rabbit és hajlandó a zsidóság helyzetén javítani Németországban, ha egyetlen kérése teljesítve lesz. Ezért így szól hozzá:

— Mivel Németországban nagy az éhség, imádkozz Rabbi Teremtőhöz, hogy a termőföldek évente kétszer termékenyüljenek meg. Három nap haladékot adok Neked ennek keresztülvételére.

Három nap múlva Göbbels megkapja a rabbitól a választ:

— Szóltam a Teremtőhöz és hozzájárult kérésedhez azzal a kikötéssel, hogy egy év 24 hónapból álljon.

SZABAD-E VALLÁSTALAN GYERMEKTŐL PÉNZT ELFOGADNI?

Egy zsidó ember elfött Rabbi Sámuel Salanterhoz a következő kérdéssel:

— Rabbi, — nyögi ki — gyermekeim vannak Amerikába. Nagyon rosszul viselkednek. Nem tartják a szombatot, megszegik a rituális törvényeket és állandóan írogatnak leveleket, hogy nyomorúságos helyzetemben segíteni akarnak rajtam. Szabad-e nekem Rabbi, ilyen vallástalantól pénzt elfogadnom?

— Mindenesetre — válaszol a nagy rabbi — egy szent kötelességet akarnak teljesíteni és még ennek is utját akarja állani...

Hitoktató urak figye' mébe !!

A közkedvelt és általánosan bevezetett

Ede'stein, Carte de Religionea mozaică

reaprobált III. bővített és javított kiadása sajtó alatt van.
Librărie MORAVETZ kiadása Iimișoara.